

גדר לאלתר

אברהם פרג'ון

יסוד הסוגיא

הגמרא בשבת (דף עד ע"א) דנה מה פירוש הברייתא שאומרת "היו לפניו מיני אוכלין - בורר ואוכל, בורר ומניח. ולא יברור, ואם בירר - חייב חטאת". והסיק אב"י שפירושה הוא "בורר ואוכל - לאלתר, ובורר ומניח - לאלתר, ולבו ביום - לא יברור, ואם בירר - נעשה כבורר לאוצר, וחייב חטאת. אמרוה רבנן קמיה דרבא, אמר להו: שפיר אמר נחמני". וכבר כתבו בתוספות ר"י הזקן את טעם ההיתר לברור לאלתר בזו הלשון: "וא"ת אמאי לא פריך וכי מותר לאפות לאלתר ומותר לבשל לאלתר כדפרכינן גבי בו ביום לעיל? תריץ שרוב מיני מאכל צריכים ברירה בעת האכילה, ודרך אכילה לאכלן על ידי ברירה, שאי איפשר שלא יהא בהו פסולת כל דהו, לפיכך ברירה דבשעת אכילה אינו מעין מלאכה אלא תיקון לאכילה בעלמא הוא". ויש לנו לברר מהי הברירה בשעת אכילה, האם מותר לברור רק את המאכל הבא שאני עומד להכניס לפי או שמא מותר לי לברור בשביל כל זמן האכילה וכן יש לברר אם מותר לברור לפני זמן האכילה לצורך האכילה הקרובה. וזהו החלי בעזרת צורי וגואלי.

דברי הירושלמי

איתא בתוספתא (פ"ז ה"ט): "נתערבו לו פירות בפירות בורר ואוכל בורר ומניח על השלחן בורר ומשליך לפני בהמתו". ובירושלמי (שבת פ"ז ה"ב) הביאו את דברי התוספתא על מנת להקשות על השיטה שאסור לברור אוכל מאוכל לא לאלתר ולאחר מכן דחו את הדברים ע"י אוקימתא בדברי התוספתא. וז"ל הירושלמי: "בירר אוכלים מתוך אוכלים חזקיה אמר חייב רבי יוחנן אמר פטור. מתניתא פליגא על חזקיה דאמר בורר ואוכל בורר ומניח על השולחן. ר' בון בר חייה בשם רבי שמואל בר רב יצחק תיפתר שהיו אורחין אוכלין ראשונה ראשונה". וזה לכאורה פשט הירושלמי: 'ברר אוכלין מתוך אוכלין (לא לאלתר - כמו סתם ברירה שלא לאכילה) - חזקיה אמר חייב, ר' יוחנן אמר פטור. מתניתא פליגא על חזקיה דאמר בורר ואוכל בורר ומניח על השלחן (ומשמע שמותר לברור אף כדי להניח ולא לאכול)! רבין בר חייה אמר תפתר כשהיו אורחין אוכלין ראשונה ראשונה (וממילא זה נחשב אכילה לאלתר)'.
זה נחשב אכילה לאלתר).

לימוד ראשון מהירושלמי – מותר לברור אפילו כמות גדולה

ממה שמתיר הירושלמי לברור ולהביא לפני האורחים אנו לומדים שאין צורך לברור כמויות קטנות ולאוכלם, אלא מותר לברור שתספיק לכל האכילה הקרובה (לכל הסעודה). כן כתב ר"ח בזו הלשון "ולאלתר דאמר אביי כל זמן שיושב על השולחן ואוכל דגרסינן בתלמוד דא"י וכו'... ואף על פי דגרסינן לענין מי שאבד לו גט אם מצאו לאלתר כשר ואמרינן היכי דמי לאלתר י"א כל שלא עבר [אדם] שם ואחרים אומרים כל שלא שהה אדם שם הכא כיון דאשכחין מפורש בתלמוד א"י כוותיה עבדינן ומסקינן לשמעתי שיעור מה שמיסב על השולחן באותה סעודה בלבד. וכענין הזה גרסינן בגמרא ביום טוב פרק א'...". מדבריו יוצא שמצד אחד מותר לברור לצורך כל האכילה שהאדם נמצא בה, אך מצד שני מותר לברור רק לצורך האכילה הקרובה אך לא לצורך האכילה הבאה. וכן כתבו עוד ראשונים רבים. (ויש להוסיף שכן נראה כבר בתוספתא שכתבה שמותר לברור ולהניח על השולחן או להשליך לפני הבהמה, וכמו שאצל הבהמה לכאורה הכוונה היא להשליך את כל האוכל וללכת ואין צורך להשליך אחד אחד כך גם בברירה לשולחן אין צורך לברור אחד אחד).

מותר לברור בשביל כל הסעודה

מלבד מה שמותר לברור כמות לכל הסעודה אנו מוצאים בראשונים היתר יותר גדול והוא שמותר לברור בתחילת הסעודה אפילו מאכל שרוצה לאכול בסוף הסעודה, והיינו שכל זמן שהוא יושב הרי זה כאכילה אחת ארוכה וממילא הבורר לאותה אכילה זה דרך האכילה ולא כדרך ברירה. כן אנו לומדים ממה שכתב ר"ח שה'לאלתר' הוא "כל זמן שיושב על השולחן ואוכל", וכן ממה שכתב שבשונה מגט ש'לאלתר' זה מיד כאן הפירוש הוא "שיעור מה שמיסב על השולחן באותה סעודה בלבד", משמע שאף אם בורר בשביל ההמשך כל עוד הוא יושב ואוכל זה נחשב לאלתר. וכך פסק במפורש המאירי וז"ל: "מותר לו לברור בידו לאכול לאלתר ופי' בתלמוד המערב כל זמן שהוא מיסב על השלחן¹ ולא דוקא שיאכל תכף לברירה אלא כל שהוא מיסב ודעתו לאכלם או להאכילם לבני שולחן קודם עקירת שולחן לאלתר הוא ומותר שאין זה אלא כפוצע את האגוזים ואוכל מה שבתוכם² וזורק השאר וכל לצורך אחר זמן אפי' לבו ביום אסור שנעשה כבורר לאוצר וחייב

1. מכאן לכאורה כבר אינו מסביר את המפורש בירושלמי אלא מוסיף מעצמו ומסביר זאת מסברא, שזה כמו מפצע אגוזים.

2. לכאורה כוונתו היא שזה דרך אכילה ולא דרך ברירה.

חטאת". וכן נראה ברבינו ירוחם (גי"ב ח"ה) שכתב: "...דוקא לאלתר, כלומר לאותה סעודה אבל לבו ביום כלומר שבורר ומניח לצורך סעודה אחרת של אותו יום בעצמו אסור"³. וברשב"א (עבודת הקודש בית מועד שער א סי' ה) שכתב: "איזהו לאלתר כשיעור מה שמסב לאותה סעודה בלבד". וברבינו פרחיה (שבת עד ע"א): "בורר ומניח על שולחנו. כלומר שיאכלנו קודם שיעקור השולחן מלפניו". וכן הוא בראב"ן (סי' שנא) ובראבי"ה (סי' רג) ובאו"ז (ח"ב סי' נט) שכתבו "כל זמן שיושב על השולחן ואוכל" (ויש אף שכתבו במפורש שזה כדברי רבינו חננאל). וכן ברמב"ן ובר"ן וברא"ש שהעתיקו את דברי רבינו חננאל, ועוד.

היתר זה לא חל רק על סעודת לחם

כאמור לעיל בתוספות ר"י הזקן ביארו את טעם ההיתר של ברירה לאלתר דהוא משום שכאשר אדם בורר בתוך אכילתו אין זה דרך מלאכה אלא "תיקון אכילה בעלמא הוא". ואם כן לכאורה אין שום סברה לחלק בין אכילה של לחם ובין אכילה של שאר דברים, ואם חברים יושבים ויש כיבוד אז כאשר אדם בורר שם מאכל זה תיקון אכילה ולא דרך מלאכה. וכן אם האדם אוכל לחם ולאחר מכן מברך אך בדעתו לאכול את המנה אחרונה אחרי ברכת המזון יש להתיר לו לברור כבר מעכשיו (ובלבד שיביא את האוכל ישר לשולחן כמו שיתבאר להלן) שהרי לא מצאנו שאנו תלויים בלחם, וכמו שנראה מפורש בר' פרחיה "בורר ומניח על שולחנו. כלומר שיאכלנו קודם שיעקור השולחן מלפניו", רואים שאין הוא תולה את הדברים בלחם אלא בשאלה האם עקרו את השולחן או לא. ופשוט.

לכאורה קשה לומר שיהיה מותר כל הסעודה מהמילים 'ראשונה

ראשונה'

כמו שראינו לעיל רבינו חננאל למד שמותר לברור למשך כל הסעודה מהירושלמי וכמו שכתב "כיון דאשכחין מפורש בתלמוד א"י כוותיה עבדינן". אך

3. ודייק מדבריו הבית יוסף שכל עוד האדם בורר לסעודה הקרובה אף אם זה הרבה לפני הרי זה לאלתר, ולבו ביום הכוונה היא לא לסעודה הקרובה. אך לכאורה אינו מוכרח כלל, אלא ר' ירוחם שורה אחרי זה מביא את דברי רבינו חננאל שלא לאלתר כאן זה למשך כל הסעודה ומדגיש כאן ר' ירוחם שאף שהאדם בורר בזמן האוכל ולכאורה זה דרך אכילה, אין לעשות כן לסעודה הבאה. וכמו שהדגיש רבינו חננאל – "באותה סעודה בלבד". (וכן ממה שכתב רבינו ירוחם "לאותה סעודה" יותר נראה שמדבר על הסעודה שהאדם נמצא בה ולא על הסעודה העתידה להיות).

כאשר הירושלמי תירץ שהברירה היא לאלתר הוא כתב "תיפתר שהיו אורחין אוכלין ראשונה ראשונה", וכאשר מסתכלים בחז"ל בפירוש המילים 'ראשונה ראשונה' או 'ראשון ראשון' רואים נחרצות שהפירוש הוא שהיה משהו ראשון ואז הוא נגמר ובא משהו שני שנהיה בעצם ראשון⁴, ממילא כאן הבין מו"ר הרב שמואל שליט"א (טל חיים שבת סימן ז עמ' קצ) "שאם הוא בורר שתי ברירות שונות ברציפות ורק לאחר מכן הם אוכלים את שני האוכלין המבוררים בזה אחר זה - לא הוי לאלתר, שהרי הירושלמי הצריך שהם יאכלו 'ראשונה ראשונה'". וכן הביא הביאור הלכה (או"ח שיט ד"ה 'וכל מה') בשם התוספת ירושלים שהקשה על הרמ"א (שהתיר לברור בשביל כל הסעודה כדברי הראשונים) מהירושלמי, וכן כתב ר' חיים קניבסקי שליט"א בפירושו על הירושלמי וז"ל: "וס"ל לירושלמי דהא דשרי לאלתר לא שרי אלא מה שאוכל ראשונה ראשונה, ולא הותר לברור כל מה שצריך לאותה סעודה ודלא כהרמ"א". ואם כן לכאורה לא רק שלא אשכחין בירושלמי שמוותר לברור לכל הסעודה, להיפך, מדבריו אף קשה על דברי רבינו חננאל והראשונים שהתירו לברור לכל הסעודה.

בירושלמי פחות ניתן לדייק במילים 'ראשונה ראשונה'

השאלה נובעת מכך שאנו מבינים שהפירוש הנחרץ של ראשונה ראשונה הוא כנ"ל, שהיה משהו ראשון ונגמר ולאחריו בא דבר שני שנהיה ראשון. ואמנם פירוש זה אכן לכאורה גורף בדברי הגמרא והמדרשים אך לכאורה בירושלמי ישנם פעמים שזה לא משמעות הביטוי ולכאורה פחות דייקו בלשונם. לדוגמה מצינו בירושלמי במסכת שביעית (פ"ד ה"א) שגזרו על הציבור גזירה מסוימת, אך הציבור עשה כאילו הוא מקשיב לה אך באמת לא הקשיב ומכיוון שכך גזרו חכמים משהו יותר קשה, ומשגם זה לא הועיל גזרו חכמים גזירה שלישית⁵. אך אמר רבי זעירא "ראשונה

4. לדוגמה בקידושין (מו ע"א): "היתה אוכלת ראשונה ראשונה", והפירוש הוא שהיא אוכלת את התמרה הראשונה לפני שהוא מספיק לתת לה תמרה נוספת. וכן בעירובין (נד ע"ב): "משל לציד צפדים, אם ראשון ראשון משבר כנפיו, משתמר", דפירושו שהוא משבר את כנפיו הראשון לפני שהוא צד את השני, וכן בעוד מקומות רבים.

5. וביתר פירוט: הירושלמי אומר שעל אף שאסור לאדם ללקוט משדהו בשביעית מותר לו ללקוט את העצים האבנים והעשבים הגסים משדהו משום שזה לצורך בניין ולא לצורך השדה, ומשל חברו מותר אפילו את הדקים כי ודאי לא עושה זאת לצורך השדה. אך האנשים לקחו גם דקים ואומרים גסים לקחנו ולכן תיקנו חכמים שמוותר ללקוט רק משדה חברו שלא בטובה (בשכר), אך גם כאן האנשים לקטו בטובה ואמרו שזה לא בטובה, ועל כן תיקנו חכמים משהו שלישי שמוותר ללקוט רק מהפקר.

ראשונה מתקיימת, ופירשו במפרשים שכוונתו היא שהשניים הראשונות התקיימו אך הגזירה השלישית כבר לא התקיימה⁶. ולכאורה הפירוש של 'ראשונה ראשונה' כאן הוא לא שנגמר הראשון והשני התקיים ואז גם הוא נגמר והשלישי התקיים אלא שהראשונים התקיימו. וכן מצאנו עוד מקומות שהפירוש של ראשונה ראשונה הוא הכי ראשון לדוגמה בדמאי (פ"ז ה"ו): "...דר"מ אמר אין את תופס אלא ראשון ראשון בלבד", שהכוונה היא שתופס את מה שאמר בהתחלה אף אם חזר בו. וכן בירושלמי בשבת (פ"א ה"ב) ובקידושין (פ"א ה"ז) [והובא גם בילקוט שמעוני (ואתחנן)]: "רבי חזקיה ר' ירמיה ר' חייא בשם רבי יוחנן אם יכול את לשלשל את השמועה עד משה שלשלה. ואם לאו תפוש או ראשון ראשון או אחרון אחרון" וכאן הכוונה היא 'הכי ראשון או הכי אחרון'. ולצורך הבנת דברי הירושלמי אצלנו נקדים ונאמר עוד דבר שלמדו הראשונים מהירושלמי.

לימוד שני מהירושלמי – צריך שיהיו אנשים שאוכלים יש

כתב העיתים (רכו) בשם רב האי גאון בזו הלשון: "וכתב רבינו האי גאון... והבורר ומניח לאלתר דפירשוה רבוותא 'לאוכלו לאלתר' אישתכח לה סייעתא מן ירושלמי – בורר ואוכל בורר ומניח על השלחן, ואיכא התם נמי שמעתא מן מעוטא אחר – רבנן בר חייא בשם ר' שמואל בר רב יצחק תיפתר שכן אורחין אוכלין ראשונה ראשונה. ורבנן דילנא דלא הוה שמיע להון האי שמעתא הוה אמרין 'אם בירר והניח על השלחן כדי שיסב ויאכלנו לאלתר שפיר דמי', וכיון⁷ דאיכא כי הא שמעתא שפיר דמי למיחש לה". בדבריו של רב האי גאון אנו מוצאים שתי שיטות, הראשונה מפרשת 'לאכול לאלתר' ויש לה סייעתא מהירושלמי שמיעט את התוספתא וכתב 'שהיו אורחין אוכלין ראשונה ראשונה'. ויש פירוש שני שאומר שמותר לברור 'כדי שיסב ויאכלנו', והוא אמר זאת משום שלא ראה את מיעוט הירושלמי. ונראה בפשטות שההבדל בין הפירושים הוא האם ניתן לברור לפני ההסיבה ואז להסב או שניתן לברור רק כאשר האדם נמצא כבר בתוך האכילה. רבנן דילנא שראו רק את התוספתא שאומרת "בורר ומניח על השולחן" הבינו שמותר לברור אף שהשולחן עדיין ריק על מנת שהאדם יסב שם, אך הירושלמי מעמיד את ההיתר רק כאשר יש שם אורחים שכבר אוכלים וכבר התחילו להסב. והסברה לכאורה ברורה שכן כאשר האדם נמצא בתוך מציאות של אכילה אז אף

6. והפני משה פירש שהראשונה התקיימה והשניים האחרונות לא (וא"כ הפירוש של ראשונה ראשונה פה הוא הכי ראשונה).

7. כצ"ל, ובדפוס שלפנינו כתוב: 'וכלן'.

אם בורר בשביל המשך הסעודה אנו מחשיבים את זה כאכילה ארוכה וזוהי דרך האכילה. אך אם בוררים לפני שמתחילים את הסעודה בשביל להתחיל לאכול לאחר מכן, הרי הוא בורר על מנת לשמור לאכילה שתהיה בהמשך וממילא זה כבורר לאוצר וחייב.

לכאורה כך גם הבינו שאר הראשונים

נראה שכך גם הבינו שאר הראשונים שהרי הלשון שכתבו הראשונים היא תמיד שמותר לברור "כל זמן שיושב על השולחן" (רבינו חננאל, ראב"ן וכו'), "כל זמן שעומד באותה סעודה" (חידושי הר"ן), "ברירה דבשעת אכילה אינו מעין מלאכה" (תוספות ר"י הזקן), וכו'. ואין כלל איזכור של ברירה לפני הסעודה, ולהיפך, מדבריהם קצת נשמע שההיתר הוא דווקא כאשר האדם כבר מיסב או יושב על השולחן או נמצא באותה סעודה וכו', וממילא כל עוד לא כתבו לנו בפירוש שמותר לברור לפני הסעודה זה אמור להיות אסור ומניין לנו להתיר זאת.

ועוד יש ראשונים שיותר משמע מהם שמותר רק כאשר האדם כבר מיסב. **המאירי** כתב שהשיעור הוא "ולאו דוקא שיאכל תכף לברירה אלא כל שהוא מיסב ודעתו לאכלם או להאכילם לבני שולחן קודם עקירת שולחן לאלתר הוא ומותר", ונראה שעל מנת שיוכל לברור צריך שני דברים א. שיסב. ב. שרוצה להאכילם לבני השולחן קודם העקירה. אם כן נראה שמותר לברור רק כאשר הוא כבר מיסב. **והריטב"א** כתב "מעתי מה שנהגו לכתוש אגוזים או שקדים וכיוצא בהן ולברור האוכל מהם קודם הסעודה כדי לאכול בשעת סעודה אסור הוא, ואין לעשות כן **אלא בשעת אכילה ממש** ושיברור אוכל מתוך פסולת", ומלשונו משמע⁸ שאין לברור כלל לפני האכילה. וכן נראה **באורחות חיים** (ח"א שבת) שכתב בזו הלשון: "ושיעור לאלתר כשיעור מה שמיסב באותה סעודה בלבד. היו לפניו ב' מיני מאכלים מעורבים בורר אחת אחת ומניח לאכול מיד אבל לא להניח לאכול לבו ביום ומכאן אסר הר"ף ז"ל לקלוף בצלים או שומים קודם סעודה דהוי כבורר לבו

8. **הריטב"א לא כתב זאת במפורש:** ואף שיש שהבינו שהדברים מפורשים בדברי הריטב"א לכאורה אין זה מוכרח. מכיוון שהריטב"א דיבר לפני על כך שיש שסוברים שמכיוון שיש אוכל מיתוך פסולת מותר לברור אותו לא לאלתר אך זה לא נכון ואז כתב את דבריו שאסור לברור לפני הסעודה, וממילא ניתן לפרש בקלות שהוא בא לאפוקי מאנשים שבוררים הרבה לפני הסעודה (מכיוון שסוברים שאוכל מתוך פסולת מותר לא לאלתר), ומה שכתב "בשעת אכילה ממש" זה כולל גם את ההכנות. אך מכל מקום מלשונו נראה יותר לדקדק שכוונתו היא שיברור רק כאשר הם כבר בסעודה.

ביום דחייב חטאת אפי' ביד".⁹ וכן נראה מוכח בתוספות (וכן הביא את דבריהם הריטב"א), שכתבה הגמרא (עד ע"א) שכאשר רב בבי הביא בשבת פירות לשולחן לפני ר' אמי ור' אסי הוא זרק את הסל עם הפירות ולא ברר אותו מהפסולת, ורב דימי הסתפק האם עשה כך משום שסובר שאין לברור אוכל מתוך פסולת או שמא עשה כן משום עין יפה. ופרשו התוספות את הספק של רב דימי בזו הלשון: "ולא ידענא אי משום דקסבר אוכל מתוך פסולת אסור - פי' לא ידענא מה שלא ביררם תחלה קודם שהביאם לפניו אבל אין לפרש מה שלא ביררם בשעה שהניח לפניו דא"כ מאי קאמר אי משום דקסבר אוכל מתוך פסולת אסור דהא לכ"ע שרינן אוכל מתוך פסולת לאלתר", הרי שלברור לפני שמביאים לשולחן שבו אוכלים זה לא לאלתר.

אין לדייק בהגהות מרדכי שמותר לברור אף לפני הסעודה

כתב ההגהות מרדכי (פרק כלל גדול רמז תסא): "בורר ומניח לאלתר פי' ראב"ן לברור ולהניח כמלא פיו ולהכניסן בפיו א"נ⁹ לברור כדי סעודתו להתחיל ולגמור אחר ברירתו אבל לאכול אחר שעה נעשה כבורר לאוצר". ודקדק הרב משה לוי זצ"ל במנוחת אהבה שמותר לברור לפני שמתחילים את הסעודה, וז"ל: "וממ"ש להתחיל ולאכול אחר ברירתו משמע שאפי' עדיין לא התחיל בסעודה, מותר לברור לצורך הסעודה בתנאי שיתחיל בסעודה מיד אחר גמר הברירה". לכאורה דבריו נובעים מכך שהבין שכאשר אמר המרדכי 'להתחיל' כוונתו היא לסעודה, היינו שיתחיל את הסעודה אחר ברירתו. אך בגרסאות שלפנינו גורסים במרדכי "להתחיל ולגמור אחר ברירתו", וממה שכתוב 'ולגמור' מוכח שלא מדובר על הסעודה, שכן אין שום עניין לגמור את הסעודה אחר ברירתו, אלא ודאי שהכוונה היא על המאכל הספציפי שבורר¹⁰. וכמו שכתב התוספות ר"י הזקן בלשון ממש דומה וז"ל: "או להניח לאלתר. פירוש לברור כדי סעודתו ולהניח עד שיגמור לברור ואחר כך יאכל, אבל לאחר שעה לאכול, נעשה כבורר לאוצר וחייב", ושם ברור

9. לכאורה נראה ברור שאין פה שני פירושים לבורר ומניח, שכן א. לא ראינו אף אחד שפירש כן. ב. הראב"ן לא אמר את זה. ונראה לכאורה בפשטות שמה שכתב "לברור ולהניח כמלא פיו" הוא פירוש לבורר ואוכל. [וכן בלשון דומה אנו מוצאים ברבינו פרחיה וז"ל: "בורר ואוכל לאלתר, לתוך פיו. וכן נמי בורר ומניח בכלי, עד שיאכל אותו כשתגמר ברירתו לאלתר"].

10. וגם לפי גרסת הרמ"ל והבית יוסף שגרסו 'להתחיל ולאכול אחר ברירתו' אין כל הכרח לומר שמדובר פה על הסעודה, וניתן לומר גם שם שמדובר על המאכל הספציפי שברר שצריך להתחיל לאכול אחר שבורר ולא לבו ביום.

שמדובר על המאכל שברר (שכן כתב 'ולהניח עד שיגמור לברור'). ונראה שכן פירוש דברי המרדכי: גדר לאלתר כולל שני דברים, שצריך להתחיל לאכול אחר ברירתו ולא לאחר שעה וכן שצריך לגמור לאכול לאחר ברירתו ולא לאחר שעה. היינו – א. אסור לברור עכשיו ללאחר שעה (לבו ביום) אלא בוררים בשביל האכילה שעכשיו¹¹. ב. אין לברור כמות בשביל כל היום אלא רק מה שמתכנן לגמור עכשיו. ואין פה שום היתר לברור לסעודה לפני שהתחילו אותה.

הבנת הראשונים במילים 'ראשונה ראשונה'

כפי שראינו לעיל דמך שמיעט הירושלמי את דברי התוספתא ובמקום שההיתר יהיה לברור ולהניח על השולחן סתם ההיתר הוא דווקא במציאות שיש אורחים שאוכלים ראשונה ראשונה, למד רב האי גאון שמותר לברור רק כאשר בוררים על מנת לאכול מיד ולא לפני שמתחילים לאכול. וממילא נראה לכאורה שהבין שפירוש המילים "ראשונה ראשונה" כאן הכוונה היא "מלפני זה", היינו שמה שאמרו שמותר לברור ולהניח על השולחן היה במציאות שכבר אוכלים על השולחן לפני הברירה. וכך לכאורה ניתן לומר שהבינו גם שאר הראשונים (שהרי גם הם הבינו שאין לברור לפני הסעודה וכנ"ל).

סיכום הדברים

לסיכום הדברים עד כאן: ראינו את דברי הירושלמי שכתב שמותר לברור ולהניח לפני האורחים ראשונה ראשונה. ולמדו הראשונים מהירושלמי שני דברים. האחד שניתן לברור את הכמות של כל האכילה הקרובה אך צריך לאכול את המאכל שברר מיד לאחר ברירתו, אלא אם כן האדם נמצא בתוך מציאות של סעודה, היינו שהאדם נכנס למציאות של אכילה ולא שאוכל כבדרך אגב משהו, שאז הדין הוא שאף אם בכוונתו לאכול את המאכל רק בהמשך הסעודה מותר לברור אותו. הדין השני שלמדו הראשונים מהירושלמי הוא שמותר לברור רק בשעת האכילה ממש, היינו שבמציאות שאינה סעודה יש לברר ולאכול מיד

---

11. ולכאורה אם הוא בסעודה אין חובה לאכול ישר אלא כמו שאמרנו למעלה שמה שכתב להתחיל כוונתו לאפוקי מלאכול לאחר שעה. (ועוד שמדבריו משמע שמדבר על אדם שרוצה לאכול רק את מה שברר [שכן החילוק בין הרישא לסייפא הוא אם זה לאחר שעה או לא ולא אם זה לאחר סעודתו או לא], היינו שהוא לא בתוך סעודה, שאז יש באמת צריך להתחיל ישר). וכן נראה ממקור דבריו, הראב"ן, שכמו שראינו לעיל הוא כתב בפירוש שהלאלתר כאן הוא לא כמו בגיטין אלא "כל זמן שיושב על השולחן ואוכל".

ובמציאות של סעודה אין לברר ואחר כך להתחיל להסב אלא רק כאשר האדם
נמצא כבר במציאות של האכילה.

